

ENVER LJUBOVIĆ

SENJSKA USKOČKA I PLEMIĆKA OBITELJ DOMAZETOVIĆ I NJIHOVI GRBOVI

Enver Ljubović
V. Čopića 1
HR 53270 Senj

UDK: 929 Domazetović, obitelj
UDK: 929.5/6(497.5 Senj)
Pregledni članak
Ur.: 2009-10-06

Autor u navedenom članku opisuje znamenitu senjsku uskočku i plemićku obitelj Domazetović, koja u povijesnim dokumentima dolazi u različitim oblicima prezimena: Domazettovich, Domazetouovich, Domazetovich, Tomazetovich i Domazetović. Donosi i fotografije dvaju grbova: obiteljski obojeni grb i kameni grb s njihove obiteljske kuće u Senju.

Pripadaju starom bosanskom praplemstvu. Podrijetlom su iz Bosne, a u Senj su se doselili nakon pada Bosne pod Turke Osmanlije 1463. godine.

Već su 1665. godine stekli senjsko građanstvo zbog velikog društvenog ugleda u Senju, a Pavao Domazetović koji je sudjelovao u poznatoj pobuni 1721. godine protiv uvođenja monopola soli, odnosno plaćanja solne daće, dobiva i senjski patricijat koji se posebice cijenio u gradu.

Isti Pavao Domazetović zbog izuzetnih vojničkih zasluga u borbi s Turcima Osmanlijama dobiva od kralja Karla III. (Karlo VI.), 21. listopada 1724. u Beču austrijsko plemstvo i grb te ubrzo biva promaknut u austrijskog baruna za iste zasluge.

U narodnoj pjesmi su opjevani neki članovi ove poznate senjske uskočke obitelji, gdje su prikazani kao hrabri branitelji stoljetnih hrvatskih prostora.

Pojedini članovi ove uskočke obitelji istaknuli su se u borbama s Turcima Osmanlijama kao časnici i vojvode senjskih uskoka. Tijekom 17. i 18. st. spominju se kao iskusni senjski trgovci i brodovlasnici.

Za vrijeme rata za Poljsko Kraljevstvo njihovo mnogobrojno brodogradništvo sudjeluje kao dio austro-ugarske mornarice te se ističu u borbama na moru.

O velikom ugledu ove senjske obitelji svjedoči i raskošna kuća koju je 1744. godine sagradio Juraj Domazetović te na nju postavio kamenu ploču s isklesanim obiteljskim reljefnim grbom i natpisom na latinskom jeziku. Ova kuća je sačuvana do danas, a tijekom 19. st. bila je središte političkog i društvenog života grada Senja.

Ovoj obitelji je pripadao i Fran (Franj) Domazetović, banski savjetnik u Zagrebu koji je umro 1949, a bio je jedan od posljednjih članova ove slavne senjske uskočke i plemićke obitelji.

Ključne riječi: plemićka obitelj, Domazetović, grbovi

Sl. 1. Grbovi obitelji Domazetović (lijevo je dizajnirani grb izrađen na osnovi predloška iz grbovnika, desno je kopija originala, Gradski muzej Senj, inv. br: 4095, dolje je originalni grb, oštećen, Gradski muzej Senj, inv. br: 4096)

ŠTIT: ¹ U crvenom štitu na zelenoj podlozi, na dnu štita stoje dva zlatna, jedan prema drugom uspravljena grifona (orolava), koji u prednjim pandama drže zlatan križ zaboden u kuglu.

NAKIT: Iznad štita okrunjena kaciga iz koje raste zlatan orolav (grifon).

PLAŠT: Crveno-plav

*Hrvatsko i ugarsko plemstvo (Nobilis Hungariae Croatiae ac Slavoniae)
i austrijski barunat*

Domazetovići su stara plemićka obitelj koja vodi podrijetlo iz Bosne i Hercegovine, a u Senj su se po obiteljskoj predaji² doselili nakon pada Bosne pod Turke Osmanlije 1463. godine. Još dok su živjeli u Bosni pripadali su starom srednjovjekovnom bosanskom praplemstvu s kraja 15. st., a plemstvo su dobili zbog revnosti u izvršenju vojničkih dužnosti i junaštvu u borbi s Turcima Osmanlijama.

U različitim povijesnim dokumentima njihovo prezime zabilježeno je u oblicima: Domazetovich, Domazetouich, Domazetovich i Tomazetovich.³

Austrijske vlasti su 1597. godine, nakon dugotrajnih uskočkih napada na Pulu, Rovinj, Rab, Primošten i druga mjesta pod vlašću Mletačke Republike, koja je nakon toga uvela blokadu cijeloga Hrvatskog primorja, protjerale vojvodu senjskih uskoka Marka Domazetovića. Obitelj je dobila status senjskih građana 1665. godine i bila upisana u Protokol građana Senja.

Kanonik senjskog Kaptola Marko, a zatim Pavle, Jurko, Vule i Antun sudjelovali su u pobuni 1721. godine protiv uvođenja monopola soli, odnosno plaćanja solne daće. Pavao Domazetović je u to vrijeme bio ugledni pučanin, koji je 9. prosinca 1720. godine dobio patricijat grada Senja.

Patricijat grada Senja i upis u Protokol patricija dobio je 23. veljače 1743. godine i Antun (Antonio) Domazetović. Sudjelovao je na zasjedanjima Velikog vijeća i Plemićkog vijeća, a bio je gradski sudac te je biran kao ugledni građanin u Malo vijeće grada Senja 1723. godine.

Godine 1733. u plemićkom vijeću Senja bili su članovi Bore i Ivan Domazetović.⁴

¹ Vidi u: I. BOJNIČIĆ, 1899, 42, T. 32.; M. MAGDIĆ, 1891, XV, 33, 115, 119, 152; I. K. SAKCINSKI, 1891, 33; M. MAGDIĆ, 1872, XVII, 165; B. i E. LJUBOVIĆ, 1996, 50-51; E. LJUBOVIĆ, 1998, 73-74; E. LJUBOVIĆ, 2007, 261-262.

² Ova predaja zabilježena je u spisu iz druge polovice 18. st.: Vita e valorose azzioni del conte general Stanislao Domazetovich e delli conti Tadia. Lazzaro e Marco suoi fratelli, a tekst je objavio povjesničar Mile Magdić u: Prilozi za poviest starih plemićkih obitelji senjskih, Starine, XII, 1880, 225.

³ HRVATSKI biografski leksikon, III, 1993, 476.

⁴ M. MAGDIĆ, 1872, 165; M. MAGDIĆ, 1885, 50, 52.

Sl. 3. Gospodin Domazetović, gospođa Domazetović i Marija Domazetović (nepoznati autor portreta članova obitelji Domazetović, Hrvatski povijesni muzej Zagreb).⁵

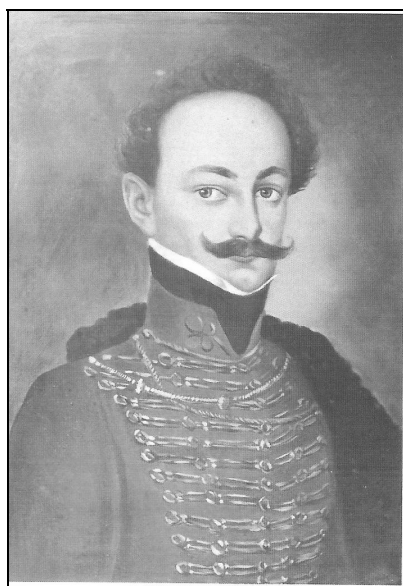
⁵ M. SCHNEIDER, 1982, 71-74. Svi ovi portreti članova obitelji nalaze se u Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu (inv.brojevi: 2437, 2435. i 2436.).

Portret Marije Domazetović (inv.broj.2437.), podrijetlom je iz Ankone, a bila je žena zapovjednika gradske straže u Senju.

Drugi portret (inv. broj 2435.) prema raspoloživim podacima prikazuje majku zapovjednika Domazetovića. Smatra se da je to portret Felicite Vukasović, udane 1743. godine za Juru Domazetovića, ili Marije Homolić koja je udana 1750. za Antuna Domazetovića.

Smatra se da ovaj treći portret (inv.broj 2436.) prikazuje zapovjednika gradske straže Senja koji je bio načelnik grada u vrijeme francuske uprave.

Osim ovih portreta u Gradskom muzeju u Senju nalazi se portret ulje na platnu nepoznatog člana obitelji Domazetović i slika obiteljskog grba, ulje na platnu (vidi Sl. 1).

Sl. 4. Portreti članova obitelji Domazetović (Gradski muzej Senj, inv. br: 4097 i 4098)

Povelju o plemstvu i dodjeli plemićkog grba ova obitelj dobila je od austrijskog kralja Karla VI. (Karlo III.) u Beču 21. listopada 1724. godine. Povelja je izdana Pavlu Domazetoviću zbog velikih vojničkih zasluga u obrani prostora Vojne krajine od Turaka Osmanlija, a za iste zasluge bio mu je dodijeljen i austrijski barunat⁶.

Pojedini članovi ove plemićke obitelji istaknuli su se kao časnici i uskočke vojvode. U 17. i 18. stoljeću spominju se kao bogati senjski trgovci i brodovlasnici.

Toma Domazetović imao je u Senju veliki solni magazin na obali, a Mirko (Miko) Domazetović, poznati vojvoda senjskih uskoka, istaknuo se kao iskusan ratnik u borbama protiv Turaka Osmanlija u Lici.

Kraljevski povjerenik u Senju, general Josip Rabatta, na traženje Venecije dao je godine 1601. zatvoriti i ubiti vojvodu Miku Domazetovića, a njegovu glavu kao dokaz poslao je u Veneciju.⁷

Nakon završetka austrijsko-mletačkog ili uskočkog rata (1615.-1617). i mirovnog sporazuma sklopljenog u Parizu 1617., Lovro Domazetović, bio je među uskocima koji su morali napustiti Senj i nastaniti se u okolici Brinja u Lici, a

⁶ I. BOJNIČIĆ, 1899, 42, T. 32.

⁷ R. LOPAŠIĆ, 1899, 291, 302; S. PAVIČIĆ, 1962, 361; G. STANOJEVIĆ, 1973, 173-174.

Jurju Domazetoviću je dopušteno da ostane živjeti u senjskoj okolici.

Kanonik Marko i vojvoda Juraj Domazetović bili su 1697. godine među kolovodama otpora u gradu Senju zbog odluke Unutrašnjoaustrijske komore u Grazu iz 1696. o uvođenju monopola soli, a to je bilo u suprotnosti s povlasticom koju je 11. veljače 1532. kralj Ferdinand I. podijelio Senjanima (trgovina solju bez plaćanja daća kraljevskoj tridesetnici). Uz Marka i Pavla Domazetovića u tim događajima sudjelovali su Jurko i narednik Vule Domazetović⁸

Za vrijeme rata za Poljsko Kraljevstvo njihovo brodogradnja sudjeluje kao dio austro – ugarske mornarice i ističe se u borbama na moru.

Obitelj Domazetović zajedno s poznatim senjskim plemićkim obiteljima Demelli i Vukasović 1759. godine pokreće postupak u Rimu protiv senjskog i modruškog biskupa Jurja Čolića, koji je zbog toga morao napustiti grad Senj, te je ubrzo i umro u Rimu, gdje je i pokopan.

Sl. 5. Kameni grb Jurja Domazetovića s obiteljske kuće (danas se nalazi na tvrđavi Nehaj u Senju)

⁸ HRVATSKI biografski leksikon, 1993, 476.

Juraj Domazetović je 1744. godine sagradio veliku raskošnu kuću u Senju na koju je postavio reljefni grb i natpis s tekstom koji pokazuje podrijetlo obitelji.⁹

Sl. 6. Obiteljska kuća Domazetovića u Senju poznata pod imenom Ferajna

Opis kamenog grba:

U polukružnom štitu isklesana su dva lava s krunom na glavi; lavovi stoje uspravno na jednoj stražnjoj šapi, a u desnoj podignutoj šapi drže kuglu u koju je zaboden križ.

Iznad štita nalazi se ukrašena kruna na kojoj stoji orao raširenih krila, iznad štita je također isklesan plašt s bogatim volutama.

Ispod isklesanog grba nalazi se duži tekst natpisa na latinskom jeziku i s godinom 1744., a taj natpis glasi:

⁹ Danas se kamena ploča s grbom i natpisom nalazi u lapidariju tvrđave Nehaj u Senju.

A: R: S: 1744.

ILL. DNVS GEORGIVS DOMAZE
TOVICH DOMVM HANC OVM VINEA SI
BI SVISQ: HAEREDIBVS PARAVIT IN CVIVS
REI PERENEM MEMORIAM POSVIT.
NOBILITATIS INSIGNIA ILLVSTRIS ET
BARONVM CORONAE DOMAZETOVICH
EX REGNO BOSNIAE OLIM ORIVNDE QVAE
POST DESTRVCTAM ILLAM REGIONEM
A MAOMETHAE II: FORMIDABILI THVRCARVIM
SVLTANO CUM 47 A LII S CLARA NOBILITATE

Grb s natpisom isklesan je od domaćeg kamena vapnenca, dimenzija 100 x 70x 10 cm, a nalazio se na dvokatnoj kući obitelji Domazetović iz 18. stoljeća.

Inv. broj 138./95.¹⁰

Ploča s isklesanim grbom i latinskim natpisom nalazila se iznad ulaznog portala obiteljske kuće u Senju.

Juraj Domazetović je oko 1872. godine bio član Gradskog vijeća grada Senja. Ona je 1779. godine sudjelovao na konferenciji u Karlovcu, sazvanoj nakon otvaranja Jozefinske ceste Karlovac-Senj, na kojoj se raspravljalo o organizaciji prometa na toj cesti i drugim gospodarskim projektima i aktivnostima.

Tomo Domazetović dao je sagraditi skladište za žito u blizini Leonove kule u zapadnom dijelu grada Senja..

U Senju je obitelj Domazetovića imala raskošnu baroknu palaču, tzv. Verein (Ferajna), koja je do danas sačuvana, a u 19. st. bila je sjedište kulturnog i političkog života grada Senja, posebice u vrijeme Ilirskog pokreta. U ovoj je kući djelovalo Društvo časnika senjskog garnizona koje je u kući priređivalo društvene igre i zabave; od 1870. godine ovdje je bila Narodna čitaonica, a od 1842. godine prostorije Glazbenog zavoda.

Iz ove obitelji bio je i Antun Domazetović, prvi predsjednik «Društva Casino nobile» u Senju.

Poznat je isusovac Franjo Ksaver Domazetović (1705.-1741.) koji je školovan u riječkom Isusovačkom kolegiju. Završio je retoriku te stupio 1721. u Isusovački red u Beču, gdje je nakon novicijata slušao filozofiju. Kao magistar radio je u gimnazijama u Varaždinu i Rijeci, a studirao je teologiju u Grazu od 1730. do 1734. godine. Predavao je filozofiju u Ljubljani, a od rujna 1739.

¹⁰ Inventarizaciju kamenih spomenika na tvrđavi Nehaj izvršila je 1995. Blaženka Ljubović.

godine bio je hrvatski penitencijar Gospina svetišta u Loretu, te je istu službu obavljao u bazilici sv. Petra u Rimu, gdje je i umro.¹¹

Iz ove plemićke obitelji bio je i pravni pisac Fran (Franjo) Domazetović, banski savjetnik u Zagrebu koji je umro 1949. godine u Crikvenici, kao jedan od posljednjih članova ove slavne senjske uskočke plemićke obitelji. Kao banski savjetnik Kraljevsko-banske uprave 1931. godine boravio je u skandinavskim zemljama, Njemačkoj, Nizozemskoj i Francuskoj radi proučavanja organizacije riblje proizvodnje, trgovine i potrošnje ribe.¹²

Danas Domazetovića nema u Senju, ali nekoliko članova živi u Zagrebu i u nekim mjestima u Slavoniji.

Uskočka, patricijska i plemićka senjska obitelj Domazetović ostavila je svojim djelovanem na različitim poljima društvenoga života dubok trag u povijesti, kulturi i gospodarstvu grada Senja. Njezini članovi bili su istaknute vojvode, municipalni službenici, svećenici te u kasnijem razdoblju poznati gospodarstvenici. Kolika je bila važnost i utjecaj ove senjske obitelji svjedoči i njihova raskošna kuća koja je bila jedna od najljepših u gradu.

Literatura

Ivan BOJNIČIĆ, *Der Adel Kroatien und Slavonien*, Nürnberg, 1899.

HRVATSKI biografski leksikon, LZMK, III., Zagreb, 1993.

Radoslav LOPAŠIĆ, *Spomenici Hrvatske krajine*, knjiga I, Zagreb, 1882.

Blaženka LJUBOVIĆ – Enver LJUBOVIĆ, *Grbovi i natpisi na kamenim spomenicima grada Senja*, Senj, 1996.

Blaženka LJUBOVIĆ, *Katalog inventarizacije kamenih spomenika iz razrušene crkve sv. Franje i tvrđave Nehaj*, rukopis, Senj, 1995.

Enver LJUBOVIĆ, *Gradski i plemićki grbovi Senja*, Senj, 1998.

Enver LJUBOVIĆ, *Grbovnik Gacke, Krbave, Like, Senja i Vinodola*, Senj, 2007.

Mile MAGDIĆ, *Prilozi za povijest starih porodica senjskih*, *Starine*, 12, Zagreb, 1880.

Mile MAGDIĆ, *Prilozi za povijest starih plemićkih porodica senjskih*, *Starine*, 15, Senj, 1883.

Mile MAGDIĆ, *Popis patricijskih i građanskih porodica senjskih od godine 1758.*, *Starine*, 17, 1885.

Anđelko MIJATOVIĆ, *Senjski uskoci u narodnoj pjesmi i povijesti*, Zagreb, 1983.

Stjepan PAVIČIĆ, *Seobe i naselja u Lici*, Zagreb, 1962.

Ivan Kukuljević SAKCINSKI, *Nadpisi novovjek i sredovječni u Hrvatskoj i Slavoniji*, Zagreb, 1891.

Marijana SCHNEIDER, *Portreti 16.-18. st.*, Zagreb, 1982.

Gligor STANOJEVIĆ, *Senjski uskoci*, Beograd, 1973.

¹¹ *HRVATSKI biografski leksikon*, 1993, (prilog T. Rš.), 477.

¹² *HRVATSKI biografski leksikon*, 1993, 477.

Izvori

GRADSKI MUZEJ SENJ, Zbirka kamenih spomenika (lapidarij), reljefni kameni grbovi, inv. broj 138./95.

SENJ'S USKOK AND NOBLE DOMAZETOVIĆ FAMILY AND THEIR COAT OF ARMS

Summary

The author of the above article describes the famous Senj Uskok and noble family Domazetović, which in historical documents come in various forms of surnames: Domazettovich, Domazetovich, Domazetovich, Tomazetovich and Domazetović. The author presents photography of two coats of arms: a family crest and painted stone coat of arms with their family house in Senj. They belong to Bosnian ancient nobility. Originally from Bosnia, they moved to Senj after the fall of Bosnia under the Ottoman Turks in 1463.

By 1665 they had gained Senj citizenship due to their social prestige in Senj, and Pavao Domazetović participated in the famous mutiny of 1721. Years against the introduction of the salt monopoly, related to the payment of salt duties was especially appreciated by the patricians of Senj and the town.

The same Pavao Domazetović, for his exceptional merit in the military struggle with the Ottoman Turks, received Austrian nobility and coat of arms from King Charles III (Charles VI), on 21st October 1724 in Vienna, and soon after he was promoted to an Austrian Baron for the same merits.

In folk songs sung by some members of this famous Senj Uskok family, they were portrayed as brave defenders of ancient Croatian territories.

Some members of this Uskok family are pointed out in battles with the Ottoman Turks as well as officers and captains of Senj's Uskoks. During the 17th and 18th centuries they are mentioned as experienced Senj merchants and boat owners.

During the war for the Polish Kingdom their numerous ships participated as part of the Austro-Hungarian navy and excelled in fighting at sea.

The great reputation of this Senj family is evident by a magnificent house, which was built in 1744 by Juraj Domazetović and on it he mounted a stone plaque engraved with the family coat of arms relief with an inscription in Latin. This house has been preserved to this day and during the 19th century it was a centre of political and social life of the city of Senj.

Also to this family belonged Fran (Franj) Domazetović, adviser to the ban in Zagreb, who died in 1949, and was one of the last members of this famous Senj Uskok and noble family.

Keywords: noble family, Domazetović, coat of arms